

Quickscan natuurwaarden

**Onderzoeksgebied Hengelderweg 6
te Didam**

December 2007

Rapportnummer: P07-0166

In opdracht van: Van Westreenen

Uitgevoerd door: Staro Bos- en natuurbeheer
Watermolen 29
5421 LJ Gemert

tel. 0492-450161
fax. 0492-450162

www.starobeheer.nl

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Wet en regelgeving	3
2.1	Flora- en faunawet	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Ecologische Hoofdstructuur	4
3	Onderzoek	5
3.1	Methode	5
3.2	Ligging en beschrijving onderzoeksgebied	6
3.3	Bronnenonderzoek	7
3.4	Beschermde soorten	9
4	Effecten	11
4.1	Geplande ingreep	11
4.2	Effecten op beschermde soorten	11
4.3	Effecten op beschermde gebieden	12
4.4	Gedragscode	12
4.5	Mitigerende en compenserende maatregelen	12
5	Conclusies	14
	Literatuurlijst	15
	Bijlage 1	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de toekomst wordt op de onderzoekslocatie de sloop van een aantal gebouwen en de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen voorzien.

In het kader van de natuurwetgeving is het noodzakelijk inzicht te krijgen in de huidige natuurwaarden die in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Hiermee kan worden voorkomen dat in strijd met de geldende natuurwetgeving gehandeld zal worden. In opdracht van Van Westreenen heeft derhalve in december 2007 (week 49) een onderzoek plaatsgevonden in het gebied aan de Hengelderweg 6 te Didam.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het onderzoeksgebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang, gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur.

Deze rapportage beschrijft de (mogelijke) aanwezigheid van soorten die zijn opgenomen op de lijsten van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet en Natura-2000 lijsten. Ook wordt bepaald op welke wijze en in welke mate de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op deze soorten. Op basis daarvan kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de in Nederland geldende wet- en regelgeving op het gebied van beschermde planten, dieren en natuurgebieden. In hoofdstuk 3 wordt een beschrijving gegeven van de onderzoeksmethode, het onderzoeksgebied en de aanwezigheid van beschermde soorten. De effecten van de geplande ingreep op beschermde natuurwaarden en mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 4. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Wet en regelgeving

2.1 Flora- en faunawet (Bron: Ministerie van LNV)

De soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet (FFwet). Los van de zorgplicht (Art. 2), die inhoudt dat zorgvuldig moet worden omgesprongen met alle dieren en planten, zijn ongeveer 500 soorten specifiek door de FFwet beschermd. Dat is circa anderhalf procent van de soorten die in Nederland voorkomen. Doel van de wet is er zorg voor te dragen dat de gunstige staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt.

In de Flora- en faunawet zijn lijsten samengesteld van soorten die binnen de Nederlandse wet- en regelgeving een beschermde status genieten. Met name de artikelen 2, 8, 9, 10 en 11 van deze wet hebben directe gevolgen voor de wijze waarop en de mate waarin planologische ingrepen, maatregelen en feitelijke werkzaamheden invloed mogen hebben op de beschermde soorten.

Sinds de inwerkingtreding van de AMvB Art. 75 van de FFwet in februari 2005 is het niet meer altijd nodig een ontheffing te hebben voor het uitvoeren van werkzaamheden. Of dat nodig is hangt af van de soorten die het betreft en de mate van bescherming die zij genieten. De zorgplicht uit artikel twee blijft echter altijd van toepassing op alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Voor de soorten van FFlijst 1 is geen ontheffing nodig. Voor de soorten van FFlijst 2 geldt dat moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien er geen goedgekeurde gedragscode voorhanden is zijn ook de soorten uit FFlijst 2 ontheffingsplichtig. Voor soorten van FFlijst 3 moet altijd ontheffing worden aangevraagd. Behalve voor beschermde soorten, geldt deze indeling ook voor hun vaste rust- en verblijfsplaatsen.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998 (Bron: Ministerie van LNV)

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. Deze juridische status geeft extra bescherming aan bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden. Het belangrijkste onderdeel van de wet is dat er een aparte vergunning nodig is voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor het natuurmonument. Het maakt daarbij niet uit waar die activiteiten plaatsvinden, dat kan zowel binnen als buiten het natuurgebied zijn (de zogenaamde 'externe werking'). Op dit moment is ongeveer 300.000 ha natuurgebied aangewezen als staats- of beschermd natuurmonument.

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland aan de eisen van de Europese natuurwetgeving. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura-2000 gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten.

Een belangrijk onderdeel van de nieuwe Nb-wet is dat er geen vergunning gegeven mag worden voor handelingen of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de kwaliteit van de habitats van soorten waarvoor een gebied is aangewezen. Wanneer niet op voorhand uitgesloten kan worden dat er schadelijke effecten kunnen optreden, dan dient de initiatiefnemer een 'passende beoordeling' te maken. Dat betekent een onderzoek naar alle aspecten van het project en welke gevolgen die kunnen hebben voor datgene wat bescherming geniet. Het bevoegd gezag (in de meeste gevallen is dat Gedeputeerde Staten) dient aan de hand van deze beoordeling zekerheid te verkrijgen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Kan die zekerheid niet verkregen worden, dan mag er geen vergunning verleend worden.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur *(Bron: Ministerie van LNV)*

De term 'Ecologische Hoofd Structuur' (EHS) werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur (plant en dier) in feite voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat de natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- Bestaande natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en robuuste verbindingen.
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden).
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS moet in 2018 klaar zijn. Kleinere natuurgebieden, kleine bosjes, sloten, rietkragen et cetera maken geen deel uit van de EHS, maar dragen uiteraard wel bij aan de natuurkwaliteit van stad en platteland. Het Rijk gaat ervan uit dat deze in voldoende mate door andere partijen (gemeente, waterschappen, grondeigenaren e.d.) worden beschermd. Het Rijk heeft hiervoor een kwaliteitsimpuls voor het landschap opgezet.

3 Onderzoek

3.1 Methode

Als eerste heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle in het onderzoeksgebied aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het vóórkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn tevens directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten maar ook het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooi-resten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vervolgens vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het onderzoeksgebied kunnen voorkomen.

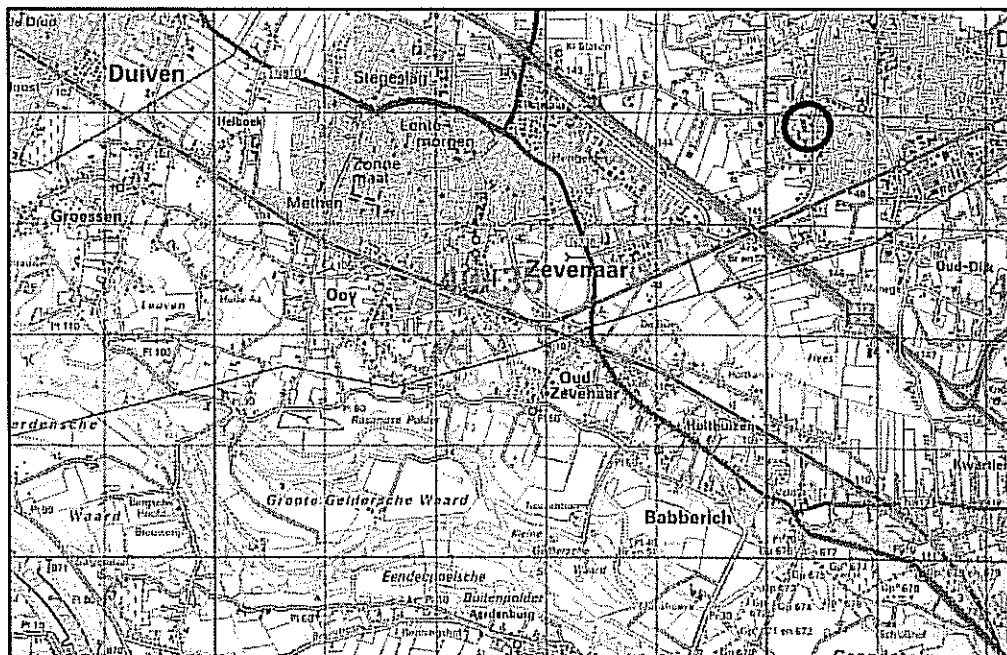
Aansluitend op het veldbezoek heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het onderzoeksgebied. Onder andere is gebruik gemaakt van het Natuurloket¹ en diverse verspreidingsatlassen van soorten. De aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving en de ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de EHS in de provincie Gelderland in de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn onderzocht. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 4 december 2007 in de ochtend onder de volgende weersomstandigheden: droog en bewolkt, matige wind en circa 8 graden Celsius.

¹ Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar, die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van gespecialiseerde organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna.

3.2 Ligging en beschrijving onderzoeksgebied

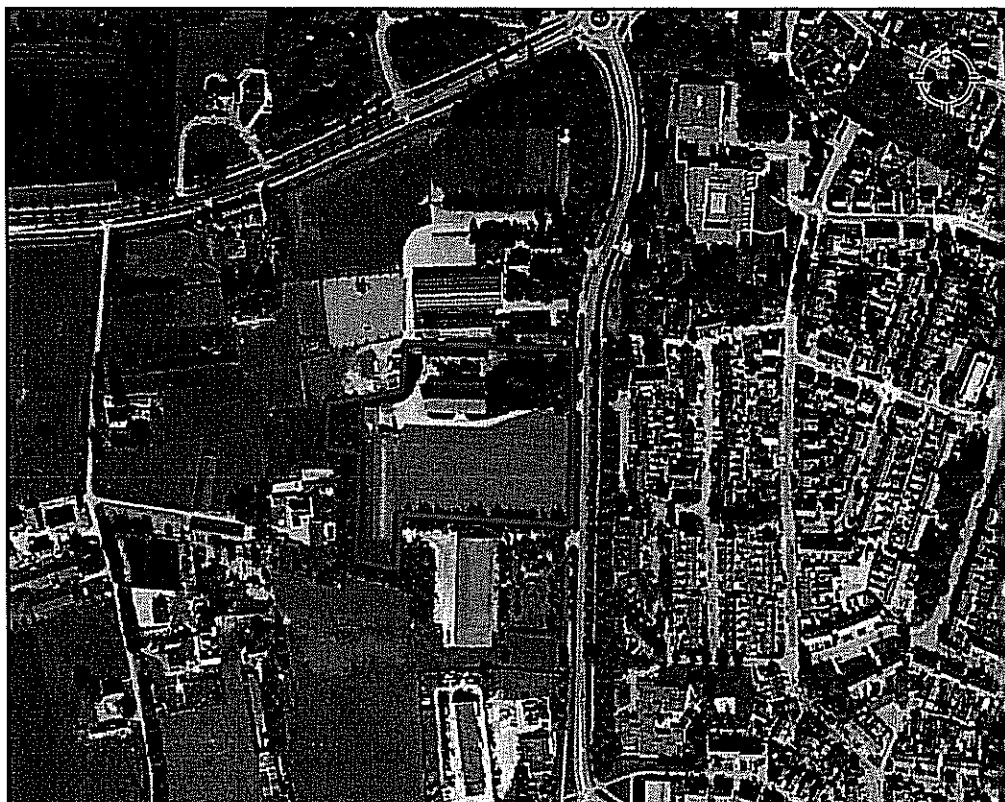
Het onderzoeksgebied ligt aan de Hengelderweg 6 te Didam, provincie Gelderland. Het onderzoeksgebied ligt aan de westzijde van het dorp tegen de grens naar het buitengebied. Ten westen van het onderzoeksgebied ligt het dorp Zevenaar. In figuur 1 wordt de ligging van het onderzoeksgebied weergegeven.

Figuur 1: Ligging van het onderzoeksgebied (rood omcirkeld).

Het onderzoeksgebied bestaat uit verschillende gebouwen te weten: stallen, woonhuis, verharding. Verder is er erfbeplanting aanwezig (bomen en struiken) en ligt er naast het bebouwde terrein een stuk landbouwgrond.

Rondom het onderzoeksgebied bestaat de omgeving voornamelijk uit landbouwgebied (ten westen). Ten oosten van het onderzoeksgebied ligt het dorp Didam (stedelijk gebied). Het omliggende landbouwgebied is relatief kleinschalig en bestaat uit akkers en graslanden. De bebouwing in het gebied ten westen van het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit boerenbedrijven en vrijstaande woningen (boerderijen).

Figuur 2. Luchtfoto van het onderzoeksgebied (rood omlijnd).

3.3 Bronnenonderzoek

Gebieden

Natuurbeschermingswet 1998

Zoals blijkt uit de kaarten van de Natuurbeschermingswet 1998 bevindt het onderzoeksgebied zich niet in of direct nabij Natura-2000 gebieden, Wetlands of Beschermde- of Staatsnatuurmonumenten. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied (Gelderse poort) ligt ten zuiden van het onderzoeksgebied op meer dan vier kilometer afstand.

Gebieden EHS

Het onderzoeksgebied ligt niet binnen de EHS. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied liggen ook geen gebieden die zijn aangesloten bij de EHS. Het dichtstbijzijnde EHS gebiedje ligt op meer dan drie kilometer ten noordoosten van het onderzoeksgebied.

Soorten

Natuurloket

Het Natuurloket verstrekt informatie over het voorkomen van soorten per kilometerhok (kmhok). Binnen het kader van deze quickscan is het niet mogelijk om vast te stellen welke soorten per kmhok zijn weergegeven door het Natuurloket. De weergave van het Natuurloket kan dan ook alleen als indicatie voor de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten worden beschouwd.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in kmhok 205-438. Aangezien het onderzoeksgebied slechts een gedeelte van dit kmhok beslaat is het niet zeker dat de geregistreerde soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen het onderzoeksgebied. De beschikbare gegevens zijn afkomstig uit de onderzoeksperiode 1980 t/m 2006. Binnen deze periode is het bewuste kmhok onderzocht op het voorkomen van soorten. Er is onderscheidt gemaakt tussen niet, slecht, matig, redelijk en goed onderzocht. De beschikbare gegevens zijn weergegeven in de tabel in bijlage 1 en besproken in paragraaf 3.5.

Naast de bovenstaande bronnen zijn tevens gegevens gebruikt die afkomstig zijn van verschillende verspreidingsatlassen. Onder andere gegevens over vleermuizen, amfibieën en reptielen zijn uit dergelijke atlassen afkomstig.

3.4 Beschermde soorten

Flora

Het Natuurloket beschikt over gegevens met betrekking tot de soortgroep planten in het betreffende kmhok. Het kmhok is goed onderzocht, er is één soort (FFwet 1) waargenomen. Wanneer de bevindingen van het veldbezoek worden gecombineerd met de habitateisen van beschermde plantensoorten dan blijkt dat het onderzoeksgebied voor beschermde soorten ongeschikt is.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten planten voor in het onderzoeksgebied.

Vogels

Het Natuurloket beschikt over gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde vogelsoorten ter plaatse van het onderzoeksgebied. Met betrekking tot de groep broedvogels geldt dat het betreffende kmhok goed is onderzocht. Er wordt melding gemaakt van 27 soorten van FFlijst 3 en 5 soorten van de Vogelrichtlijn. Met betrekking tot de groep watervogels geldt dat het kmhok slecht is onderzocht. Er is één soort waargenomen van FFlijst 3. Het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit bebouwing en landbouwgrond. Vooral voor cultuurvogels/vogels van het stedelijke gebied en weidevogels is het onderzoeksgebied mogelijk interessant als leef-/broedgebied.

Tijdens het veldbezoek op 4 december 2007 zijn verschillende (broed)vogelsoorten rondt het onderzoeksgebied waargenomen: kauw, kraai en merel.

Conclusie: Het onderzoeksgebied en de directe omgeving worden of kunnen worden gebruikt door verschillende beschermde vogelsoorten (FFlijst 3).

Zoogdieren

Het Natuurloket heeft geen gegevens met betrekking tot de groep zoogdieren voor dit kmhok. Aan de hand van de verspreidingsatlas van de Nederlandse zoogdieren kan worden vastgesteld dat in de omgeving van het onderzoeksgebied verschillende zoogdieren voorkomen (FFlijst 1). Het gaat dan voornamelijk om verschillende muizensoorten, mol en egel. Deze soorten gebruiken het onderzoeksgebied mogelijk als leefgebied. Grotere en meer mobiele zoogdiersoorten als haas en vos gebruiken het onderzoeksgebied wellicht als onderdeel van hun leefgebied.

Wat betreft de soortgroep vleermuizen kan aan de hand van de Atlas van Nederlandse vleermuizen het volgende worden gezegd. In en rond het onderzoeksgebied kunnen de volgende soorten vleermuizen worden verwacht: watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Het onderzoeksgebied zelf is voor vleermuizen alleen geschikt als foerageergebied.

Conclusie: Mogelijk komt een klein aantal grondgebonden zoogdieren (FFlijst 1) voor in het onderzoeksgebied. Voor vleermuizen is het gebied alleen geschikt als foerageergebied.

Reptielen en amfibieën

Het Natuurloket beschikt voor het betreffende kmhok niet over gegevens met betrekking tot de groepen reptielen en amfibieën. Uit de gegevens van RAVON blijkt dat de volgende amfibiesoorten in de omgeving van het onderzoeksgebied voor kunnen komen. Amfibieën; kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker (FFlijst 1). Reptielen komen in de omgeving van het plangebied niet voor. Uit de waargenomen biotopen tijdens het veldbezoek op 4 december 2007 blijkt dat enkel de gewone pad en bruine kikker mogelijk te verwachten zijn in het onderzoeksgebied en het gebied gebruiken als landbiotoop. Wegens het ontbreken van geschikt leefgebied en geschikte voortplantingswateren worden de andere amfibiesoorten en reptielen niet verwacht in het onderzoeksgebied.

Conclusie: Mogelijk benutten een aantal soorten amfibieën (FFlijst 1) het onderzoeksgebied als leefgebied (landhabitat).

Vlinders en libellen

Het Natuurloket beschikt voor het betreffende kmhok niet over gegevens met betrekking tot de groepen vlinders en libellen. Uit de bevindingen van het veldbezoek blijkt dat het onderzoeksgebied slechts geschikt is voor een klein aantal algemene, niet beschermde vlinder- en libellensoorten. Beschermde soorten worden niet verwacht wegens het ontbreken van geschikt leefgebied.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten vlinders en libellen voor in het onderzoeksgebied.

Mieren en kevers

Het Natuurloket beschikt voor het betreffende kmhok niet over gegevens met betrekking tot de groepen mieren en kevers.

Uit de bevindingen van het veldbezoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied geen geschikte biotopen (zoals naaldbossen en grote wateren) voor beschermde mieren en kevers aanwezig zijn.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten mieren en kevers voor in het onderzoeksgebied.

Vissen

Het Natuurloket beschikt voor het betreffende kmhok niet over gegevens van vissen. Door het ontbreken van oppervlakte water in het onderzoeksgebied is dit ongeschikt voor het voorkomen van (beschermde) vissoorten.

Conclusie: Gezien het ontbreken van geschikte sloten en andere vormen van open water in het onderzoeksgebied worden geen (beschermde) vissoorten verwacht.

4 Effecten

4.1 Geplande ingreep

In de toekomst wordt op de onderzoekslocatie de sloop van een aantal gebouwen en de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen voorzien.

Naar verwachting zijn de volgende ingrepen van toepassing:

- sloop van gebouwen
- omvormen van landbouwgrond naar bouwgrond,
- bouwrijp maken van de bouwlocatie,
- verwijderen van begroeiing
- aanleg van ondergrondse en bovengrondse infrastructuur,
- realisatie van de bebouwing, voorzieningen en verhardingen.
- realisatie van groenstructuren
- realisatie van natuurbouw

4.2 Effecten op beschermde soorten

Op basis van het geen beschreven in hoofdstuk 3 kan worden geconcludeerd dat het onderzoeksgebied mogelijk behoort tot het leefgebied van beschermde vogels, zoogdieren en amfibieën. Hieronder worden mogelijke effecten beschreven.

Vogels

Mogelijk benutten een aantal vogelsoorten (FFlijst 3) het onderzoeksgebied als foerageergebied en als broedgelegenheid. Wanneer de landbouwgrond wordt omgevormd naar een locatie met bebouwing en de aanwezige begroeiing wordt verwijderd vindt mogelijk verstoring van broedende vogels (FFlijst 3) plaats en worden mogelijk aanwezige nestplaatsen vernietigd.

Zoogdieren

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in het onderzoeksgebied verdwijnt leefgebied van enkele beschermde grondgebonden zoogdieren (FFlijst 1).

Mogelijk wordt het onderzoeksgebied door vleermuizen (FFlijst 3) benut als foerageergebied.

Het belang van het onderzoeksgebied als foerageergebied voor vleermuizen is gering. De soorten die naar verwachting hier zullen foerageren komen voor in de wijde omgeving van het onderzoeksgebied. De uit te voeren werkzaamheden hebben naar verwachting weinig tot geen invloed op vleermuizen. Dit gezien het feit dat de werkzaamheden voornamelijk overdag plaats zullen vinden en de vleermuizen het gebied alleen 's nachts gebruiken als foerageergebied. Ook na de bouw van de schuren blijft het onderzoeksgebied geschikt als foerageergebied. De verstoring zal van zo geringe aard zijn dat er geen effecten optreden aan populaties van vleermuizen die dit gebied benutten om te foerageren.

Amfibieën

Het onderzoeksgebied wordt mogelijk benut door een klein aantal soorten amfibieën (FFlijst 1). Bij het uitvoeren van de voorgenomen ingrepen zal leefgebied van deze soorten worden vernietigd.

4.3 Effecten op beschermde gebieden

Er treden geen effecten op ten aanzien van Natura 2000-gebieden, Beschermde- of Staatsnatuurmonumenten of EHS-gebieden.

4.4 Gedragscode

Voor zover bekend maakt de opdrachtgever geen gebruik van de beschikbare en goedgekeurde gedragscodes, wettelijk gezien zijn dan ook de soorten van FFlijst 2 ontheffingsplichtig.

4.5 Mitigerende en compenserende maatregelen

Om te voorkomen dat het uitvoeren van de werkzaamheden of het aanpassen van de ruimtelijke situatie negatieve effecten heeft op de aanwezige beschermde soorten en daarmee strijdig is met de Flora- en faunawet, verdient het aanbeveling om maatregelen te treffen om mogelijke schade te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken; zogenaamde mitigerende en compenserende maatregelen.

Vogels

Indien broedende vogels (FFlijst 3) aanwezig zijn, kunnen verstorende werkzaamheden als het omvormen van landbouwgrond niet plaatsvinden zonder hinder te veroorzaken. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Door het te bebouwen deel vóór het broedseizoen ongeschikt te maken (en te houden) wordt voorkomen dat vogels er zullen gaan broeden. Indien zo gehandeld wordt dan treden er geen effecten op ten aanzien van vogels. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaats vinden buiten het broedseizoen worden ook geen nadelige effecten verwacht op vogels.

Zoogdieren

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFlijst 1.

Ten aanzien van vleermuizen (FFlijst 3) geldt dat er geen effecten optreden welke een, blijvende, negatieve invloed hebben op het voortbestaan van de soort. Voor vleermuizen hoeven dan ook geen mitigerende of compenserende maatregelen te worden genomen.

Amfibieën

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de amfibiesoorten van FFlijst 1.

Zorgplicht

Voor alle aanwezige flora en fauna geldt de zorgplicht ex art. 2 van de FFwet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. Op grond hiervan dient men zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te handelen op een wijze waarop nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk worden beperkt of ongedaan worden gemaakt.

5 Conclusies

In het onderzoeksgebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten dieren voor die vermeld staan op de lijsten van de Flora- en faunawet.

Soorten van FFlijst 1

(Mogelijk) voorkomende grondgebonden zoogdieren en een aantal soorten amfibieën komen voor op FFlijst 1. Voor soorten van FFlijst 1 geldt een vrijstelling: bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is het voor deze soorten niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen.

Soorten van FFlijst 2/3

Mogelijk voorkomende vogelsoorten staan vermeld op FFlijst 3 en zijn feitelijk ontheffingsplichtig. Indien de werkzaamheden echter worden uitgevoerd op de wijze zoals is beschreven in paragraaf 4.5, zullen geen nadelige effecten optreden ten aanzien van vogels en is het niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen.

Mogelijk in het onderzoeksgebied voorkomende vleermuizen staan vermeld op FFlijst 3. De toekomstige ontwikkelingen in het onderzoeksgebied hebben geen negatieve invloed op het voortbestaan van de in het gebied voorkomende en te verwachten vleermuissoorten. Het is niet noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen.

Concluderend kan gesteld worden dat de werkzaamheden kunnen plaatsvinden zonder in overtreding te zijn met de geldende natuurwetgeving mits de aanbevelingen ten aanzien van vogels in acht worden genomen.

Literatuurlijst

- A.M. Spitzen – van der Sluijs. et al, *Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985-2005*. Stichting RAVON, Nijmegen, 2007.
- Broekhuizen, S. et al, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*, KNNV, Utrecht, 1992.
- Limpens, H. et al, *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: *Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten*, 22 februari 2005.

Geraadpleegde internetsites

- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.synbiosys.alterra.nl
- www.ravon.nl
- www.piscaria.nl
- www.vlinderstichting.nl

Bijlage 1 Toelichtende tabel soorten per kilometerhok

Rapportage voor kilometerhok X:305 / Y:438

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1				goed		1991-2006
Mossen			0	0	redelijk		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					niet onderzocht		1991-2006
Zoogdieren					niet onderzocht		1996-2006
Broedvogels		27		5	goed	0%	1995-2006
Watervogels		1			slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1992-2006
Amfibieën					niet onderzocht		1992-2006
Vissen					niet onderzocht		1992-2006
Dagvlinders					niet onderzocht		1995-2006
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					niet onderzocht		1992-2006
Sprinkhanen					redelijk		1992-2006
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1992-2006

* Legenda

FF = Flora- en faunawet
 lijst 1 / lijst 2+3
 H/V = Habitatrichtlijn (alleen
 bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
 RL = Rode Lijst
 (*) = tevens meetnetgegevens
 verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee
 wordt aangegeven of op basis van
 de gebrachte bezoeken een volledig
 overzicht is te verwachten van de
 soorten van de betreffende
 soortgroep. Een toelichting op
 deze categorieën kunt u vinden
 onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is
 aangegeven uit welke periode de
 gegevens zijn opgenomen.

 niet van toepassing

Quickscan natuurwaarden

Onderzoeksgebied Hengelderweg 10 te Didam

Oktober 2009

Rapportnummer: P09-0188

In opdracht van: t Bonte paard advies

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied

Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Onderzoek	3
2.1	Methode	3
2.2	Ligging en beschrijving onderzoeksgebied	4
2.3	Bronnenonderzoek	6
2.4	Beschermde soorten	6
3	Effecten	10
3.1	Geplande ingreep	10
3.2	Effecten op beschermde soorten	11
3.3	Effecten op beschermde gebieden	12
3.4	Gedragscode	12
3.5	Mitigerende en compenserende maatregelen	12
4	Conclusies	15
	Literatuurlijst	16
	Bijlage 1 Toelichtende tabel	
	Bijlage 2 Wet en regelgeving	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de toekomst vindt nieuwbouw van woningen en bedrijfspanden plaats in het onderzoeksgebied. In het kader van de natuurwetgeving is het noodzakelijk inzicht te krijgen in de huidige natuurwaarden die in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Hiermee kan worden voorkomen dat in strijd met de geldende natuurwetgeving gehandeld zal worden. In opdracht van t Bonte paard advies heeft derhalve in oktober 2009 (week 42) een onderzoek plaatsgevonden in het gebied Hengelderweg 10 te Didam.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het onderzoeksgebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang, gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur.

Deze rapportage beschrijft de (mogelijke) aanwezigheid van soorten die zijn opgenomen op de lijsten van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet en Natura-2000 lijsten. Ook wordt bepaald op welke wijze en in welke mate de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op deze soorten. Op basis daarvan kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de onderzoeksmethode, het onderzoeksgebied en de aanwezigheid van beschermde soorten. De effecten van de geplande ingreep op beschermde natuurwaarden en mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 3. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Onderzoek

2.1 Methode

Als eerste heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle in het onderzoeksgebied aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het vóórkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn tevens directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten maar ook het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooiresten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vervolgens vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het onderzoeksgebied kunnen voorkomen.

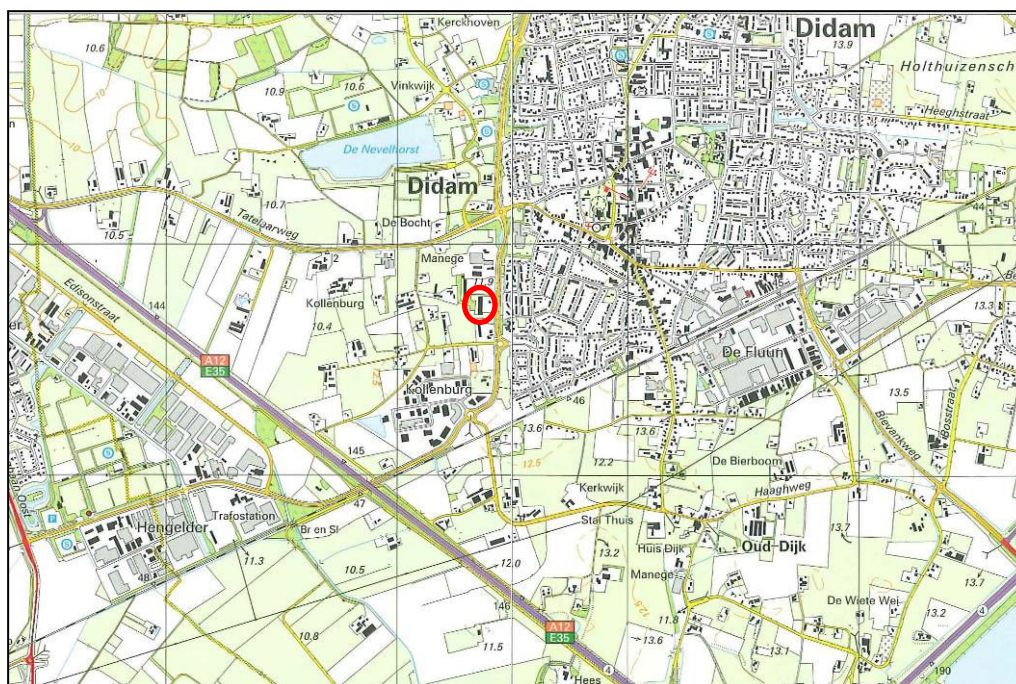
Aansluitend op het veldbezoek heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het onderzoeksgebied. Onder andere is gebruik gemaakt van het Natuurloket¹ en diverse verspreidingsatlassen van soorten. De aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving en de ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de EHS in de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn onderzocht. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 16 oktober in de ochtend onder de volgende weersomstandigheden: bewolkt en miezerig, matige wind en circa 15 graden Celsius.

¹ Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar, die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van gespecialiseerde organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna.

2.2 Ligging en beschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de westzijde van Didam, zie figuur 1. De grenzen worden gevormd door een agrarisch perceel aan de noord en deels westzijde, de verharde weg Hengelderweg aan de oostzijde en een buurperceel aan de zuidzijde.

Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied.

Het gebied ten noorden van het onderzoeksgebied is reeds in 2007 onderzocht. Thans is een champignonkwekerij gevestigd in het onderzoeksgebied. Er is een grote bedrijfshal met bijbehorende woning aanwezig. De hal is opgetrokken uit baksteen en heeft een golfplaten dak en zuidzijde. De woning met tuin blijft behouden en is niet nader onderzocht. Rondom de bebouwing is een deel van het terrein verhard of beplant met verschillende soorten bomen en struiken. Ten zuiden van de hal bevindt zich een voormalige paardenweide. Deze weide is begroeid met een ruige grasvegetatie, tevens is er brandnetel aanwezig. In de weide staan een tweetal oude fruitbomen (1 dood, 1 levend) en een klein schuurtje en op de zuidgrens is een haag aanwezig. Een en ander is zichtbaar in de foto-impressie.

Foto 1 en 2. Zicht op de bedrijfshal van de champignonkwekerij.

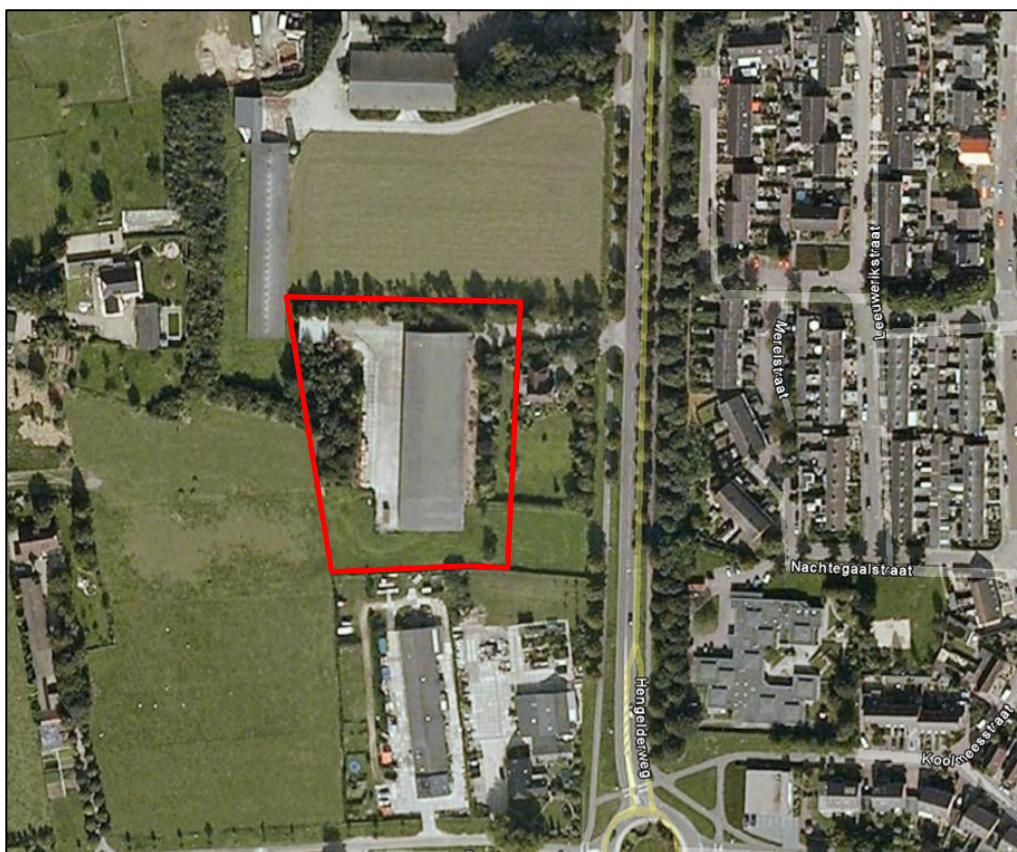
Foto 3 en 4. Oude fruitbomen en de hal gezien vanuit respectievelijk oost en westzijde.

Foto 5. Brandnetelruigte in de weide.

Foto 6. Verharding rondom bedrijfshal.

Figuur 2. Luchtfoto van het onderzoeksgebied.

2.3 Bronnenonderzoek

Gebieden

Natuurbeschermingswet 1998

Zoals blijkt uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van LNV bevindt het onderzoeksgebied zich niet in Natura-2000 gebieden, Wetlands of Beschermde- of Staatsnatuurmonumenten.

Gebieden EHS

Zoals blijkt uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van LNV, maakt het onderzoeksgebied geen deel uit van EHS-gebied. Dit blijkt ook uit de provinciale uitwerking van de EHS.

Soorten

Natuurloket

Het Natuurloket verstrekt informatie over het voorkomen van soorten per kilometerhok (kmhok). Binnen het kader van deze quickscan is het niet mogelijk om vast te stellen welke soorten per kmhok zijn weergegeven door het Natuurloket. De weergave van het Natuurloket kan dan ook alleen als indicatie voor de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten worden beschouwd.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in het kmhok 205-438. Aangezien het onderzoeksgebied slechts een gedeelte van dit kmhok beslaat is het niet zeker dat de geregistreerde soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen het onderzoeksgebied. De beschikbare gegevens zijn afkomstig uit de onderzoeksperiode 1980 t/m 2008. Binnen deze periode is het bewuste kmhok onderzocht op het voorkomen van soorten. Er is onderscheid gemaakt tussen niet, slecht, matig, redelijk en goed onderzocht. De beschikbare gegevens zijn weergegeven in de tabel in bijlage 1 en besproken in paragraaf 2.4.

Naast de bovenstaande bronnen zijn tevens gegevens gebruikt die afkomstig zijn van verschillende verspreidingsatlassen. Onder andere gegevens over vleermuizen, amfibieën, reptielen en vissen zijn uit dergelijke atlassen afkomstig.

2.4 Beschermde soorten

Flora

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het betreffende kmhok goed is onderzocht op de groep planten. Er wordt melding gemaakt van één soort van FFlijst 1. Uit het veldbezoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied geen geschikte biotopen aanwezig zijn waarin beschermde soorten planten kunnen groeien. Er zijn dan ook geen beschermde of bijzondere soorten waargenomen tijdens het bezoek.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten planten voor in het onderzoeksgebied.

Vogels

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het kmhok slecht is onderzocht op de groep watervogels, er zijn geen beschermde soorten waargenomen. De groep

broedvogels is goed onderzocht, er wordt melding gemaakt van 27 soorten van FF vogels en van vijf soorten van de Rode Lijst.

Uit de bevindingen van het veldbezoek blijkt dat het onderzoeksgebied voor een aantal vogelsoorten geschikt is als onderdeel van hun leefgebied. De aanwezige beplanting kan dienen als broedgelegenheid en de ruigte in de weide kan worden benut als foerageergebied. Met name cultuurvolgende vogelsoorten als kraai, houtduif, merel, vink, ekster, mees en spreeuw zullen het gebied benutten. Voor weide- en watervogels is het gebied gezien de ligging en het gebruik minder geschikt. Op het zuidelijke buurperceel bevindt zich een kast voor een roofvogel (vermoedelijk torenvalk). Voor dagroofvogels is het gebied alleen geschikt als foerageergebied, geschikte broedgelegenheden zijn niet aanwezig. Er zijn geen vogels of vogelnesten waargenomen, nesten bevinden zich naar verwachting wel in de beplanting.

Met betrekking tot steenuil geldt dat uit de gehele omgeving van Didam territoria van steenuil bekend zijn. Uit contact met de Nestkastenwerkgroep Zevenaar blijkt dat er direct ten westen van de champignonkwekerij een territorium van steenuil aanwezig is. Deze uil benut het onderzoeksgebied zeker als onderdeel van zijn leefgebied (foerageren, rusten), mogelijk zijn er ook broedgelegenheden voor de steenuil aanwezig.

Conclusie: Het gebied is voor een aantal algemeen voorkomende vogelsoorten (FFlijst 3) geschikt als broedgelegenheid en foerageergebied. Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een steenuilterritorium.

Zoogdieren

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat de groep zoogdieren niet is onderzocht in het betreffende kmhok.

Uit de bevindingen van het veldbezoek blijkt dat het onderzoeksgebied voor een klein aantal grondgebonden zoogdieren geschikt is als onderdeel van hun leefgebied. Tijdens het bezoek zijn molshopen en muizenholen waargenomen. Behalve voor muis en mol is het gebied tevens geschikt voor soorten als konijn, haas, wezel, hermelijn en egel. Voor grotere zoogdieren als vos en ree is het gebied door de ligging nabij de bebouwde kom en het gebruik ongeschikt.

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis voorkomen in de omgeving van het onderzoeksgebied. Uit het veldbezoek blijkt dat het onderzoeksgebied voor de beide dwergvleermuizen, de grootoorvleermuis en laatvlieger geschikt is als foerageergebied. Watervleermuis en rosse vleermuis benutten andere landschapsstructuren en komen niet foeragerend voor in het gebied. Met betrekking tot verblijfsplaatsen geldt dat de bedrijfshal in potentie geschikt is voor de beide dwergvleermuizen en de laatvlieger. Deze soorten benutten het gebouw mogelijk als tijdelijke overdagingsplaats of als paarlocatie. Het belang van dit gebouw voor vleermuizen is echter zeer gering, gezien de in de omgeving beschikbare bebouwing. Voor zomer (kraam)kolonies en winterverblijven is het gebouw niet geschikt.

Conclusie: Mogelijk benut een klein aantal grondgebonden zoogdieren (FFlijst 1) het gebied als leefgebied. Voor vleermuizen (FFlijst 3) geldt dat het gebied geschikt is als

foerageergebied. De bebouwing is in potentie geschikt als tijdelijke verblijfsplaats, met een zeer beperkt belang.

Reptielen en amfibieën

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het betreffende kmhok niet is onderzocht op de groepen reptielen en amfibieën. Uit de gegevens van het Ravon blijkt dat de soorten kamsalamander, kleine watersalamander, gewone pad, rugstreeppad, bruine kikker, poelkikker en bastaardkikker voorkomen in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er zijn geen waarnemingen van reptielen beschikbaar. Uit het veldbezoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied geen oppervlaktewater aanwezig is. De mogelijkheid voor voortplanting van amfibieën vervalt hiermee. Het gebied is voor een klein aantal soorten amfibieën geschikt als landbiotoop. Soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen hier voorkomen. De overige door Ravon genoemde soorten stellen hoge eisen aan hun habitat, zoals nabijheid van geschikt (visloos) water of een vergraafbare bodem. Hieraan kan het onderzoeksgebied niet voldoen, deze soorten komen dan ook niet voor in het onderzoeksgebied. Voor reptielen geldt dat het onderzoeksgebied hiervoor volledig ongeschikt is door het ontbreken van de juiste biotopen.

Conclusie: Mogelijk benut een klein aantal amfibieën (FFlijst 1) het gebied als landbiotoop. Reptielen komen niet voor in het onderzoeksgebied.

Vlinders en libellen

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het betreffende kmhok niet is onderzocht op de groepen vlinders en libellen. Uit het veldbezoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied geen geschikte biotopen aanwezig zijn waarin beschermde vlinder- of libellensoorten kunnen voorkomen. Dergelijke biotopen betreffen heidevelden of krabbescheervegetaties, deze komen niet voor in het gebied. Het is wel mogelijk, door de aanwezigheid van brandnetel, dat een aantal algemeen voorkomende, niet beschermde vlindersoorten het gebied benut als onderdeel van hun leefgebied. Hierbij kan worden gedacht aan soorten als dagpauwoog, citroentje en koolwitje. Ook voor algemeen voorkomende, niet beschermde soorten libellen geldt dat deze het onderzoeksgebied kunnen benutten als foerageergebied.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten vlinders en libellen voor in het onderzoeksgebied.

Mieren en kevers

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het betreffende kmhok niet is onderzocht op de groepen kevers en mieren. Uit het veldbezoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied geen geschikte biotopen voor het voorkomen van beschermde soorten mieren en kevers voorkomen. Grote wateren en oude (naald) bossen ontbreken, beschermde soorten komen dan ook niet voor.

Conclusie: Er komen geen beschermde soorten mieren en kevers voor in het onderzoeksgebied.

Vissen

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het betreffende kmhok niet is onderzocht op de groep vissen.

Uit de gegevens van het Ravon blijkt dat de vissoorten bermpje, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en vetje voorkomen in de omgeving van het onderzoeksgebied. In het onderzoeksgebied is geen oppervlaktewater aanwezig, het voorkomen van vissen is hiermee uitgesloten.

Conclusie: Er komen geen beschermde vissoorten voor in het onderzoeksgebied.

3 Effecten

3.1 Geplande ingreep

In de toekomst worden een nieuw bedrijfspand met bijbehorende woning en berging gerealiseerd in het onderzoeksgebied. Ten behoeve hiervan dient een deel van de bestaande bedrijfshal verwijderd te worden en zal een deel van de beplanting en verharding in de tuin heringericht worden. De ontsluiting van het nieuwe bedrijfspand zal verlopen via de reeds bestaande toegang ten noorden van huisnr. 10.

Figuur 3. Toekomstige situatie van het onderzoeksgebied (rode kader). Grijs: bestaande deels te behouden bebouwing, rood: nieuwbouw, groen: beplanting, lichtgroen: verharding.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Op basis van hetgeen beschreven in hoofdstuk 2 kan worden geconcludeerd dat (delen van) het onderzoeksgebied mogelijk behoort tot het leefgebied van beschermde vogels, zoogdieren en amfibieën. In het onderstaande wordt per soortgroep beschreven welke effecten optreden.

Vogels

Mogelijk benut een klein aantal vogelsoorten (FFlijst 3) het gebied als foerageergebied en de beplanting als broedgelegenheid. Met betrekking tot foerageergebied geldt dat hierin naar verwachting geen negatieve veranderingen plaatsvinden. Er vindt wel een verschuiving van structuren plaats, in de toekomst is het gebied voor vogels echter nog steeds geschikt als foerageergebied.

Met betrekking tot broedgelegenheden geldt dat bij verwijdering van de beplanting mogelijk broedgelegenheden van algemeen voorkomende soorten worden vernietigd. Omdat het onderzoeksgebied deel uit maakt van een uitgestrekter gebied waarin voor vogels voldoende geschikte broedgelegenheden beschikbaar blijven, is het verlies hiervan verwaarloosbaar voor de ervan gebruik makende vogelsoorten.

Een uitzondering hierop wordt gevormd door de steenuil. Voor deze soort geldt dat deze een zeer kleine oppervlakte benut als leefgebied en hierin zeer honkvast is. Binnen dit leefgebied moeten voldoende beschutting, een groot voedselaanbod en verschillende rust- en uitkijkpunten aanwezig zijn². Een belangrijke voorwaarde is voldoende rust nabij de verblijfsplaats, met name tijdens het broedseizoen. Herkolonisatie van een potentieel geschikte locatie gaat vaak moeizaam door de beperkte actieradius van steenuil en het ontbreken van geschikte “stapstenen” in de ruimere omgeving.

Het is niet bekend of er een broedlocatie van steenuil in de directe omgeving van, of in het onderzoeksgebied zelf, aanwezig is. Ontwikkeling van de locatie door toepassen van nieuwbouw heeft mogelijk negatieve gevolgen voor het broedsucces en de verblijfsplaats van steenuil. Nader onderzoek in de broedperiode moet duidelijk maken of er een broedlocatie van steenuil in of direct nabij het onderzoeksgebied aanwezig is. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek kan worden bepaald of er effecten ten aanzien van broedgelegenheden optreden.

Met betrekking tot het foerageergebied geldt dat steenuil de directe omgeving van een verblijfsplaats benut als foerageergebied. Hierin is hij afhankelijk van een afwisseling in structuur. Het herinrichten van het onderzoeksgebied heeft tot gevolg dat dit door mensen intensiever benut wordt (wonen, werken & verkeer). Voor steenuil is dit deel dan ook niet meer op ieder willekeurig tijdstip en in ieder seizoen beschikbaar als foerageergebied, er is sprake van een verlies van een deel van het leefgebied.

² De steenuil bewoont erven op het platteland en houdt van een afwisselend landschap rond dat erf. Knotbomen, hoogstamfruitbomen, vervallen bouwsels of nestkasten om in te broeden, oude kippenhokken, takkenbossen, heggen en schuurtjes om in te schuilen, schapenweides, slootranden, hagen en houtwallen om te jagen. Bron Steenuil onder de pannen, STONE 2006.

Zoogdieren

Mogelijk benut een klein aantal grondgebonden zoogdieren (FFlijst 1) het onderzoeksgebied als (onderdeel van hun) leefgebied. Bij herinrichting van het onderzoeksgebied vindt vernietiging van dit leefgebied plaats.

Met betrekking tot vleermuizen geldt dat er naar verwachting geen effecten optreden ten aanzien van mogelijk aanwezige foerageergebieden. Er vindt weleenswaar een functiewijziging plaats, maar in de toekomst is het gebied voor vleermuizen nog steeds geschikt om in te foerageren. De omgeving biedt daarnaast voor vleermuizen ook voldoende mogelijkheden tot foerageren.

Met betrekking tot mogelijk aanwezige verblijfsplaatsen geldt dat de kans dat vleermuizen de bebouwing benutten als tijdelijke overdagingsplaats gering is, het is binnen de kaders van deze quickscan echter niet volledig uit te sluiten. Bij sloop van bebouwing kunnen, hoe gering de kans ook is, tijdelijke verblijfsplaatsen worden vernietigd. Zomer- (kraam) en winterverblijfsplaatsen zijn niet aanwezig in het onderzoeksgebied, effecten hieraan treden niet op bij sloop van de bebouwing. Omdat de soorten welke de bebouwing kunnen benutten redelijk algemeen voorkomen binnen Nederland, relatief opportunistisch zijn in hun landschapsgebruik en verblijfsplaatsen hierin altijd deel uitmaken van een netwerk, is het effect van het wegvallen van een potentiële overdagingsplaats te verwaarlozen voor de populaties. Het is niet noodzakelijk nader onderzoek naar vleermuizen uit te voeren of een ontheffing aan te vragen voor de werkzaamheden.

Amfibieën

Mogelijk wordt het onderzoeksgebied door een klein aantal soorten amfibieën (FFlijst 1) benut als landbiotoop. Bij herinrichting van het onderzoeksgebied vindt verlies van het landbiotoop plaats.

3.3 Effecten op beschermde gebieden

Er treden geen effecten op ten aanzien van Natura 2000-gebieden, Beschermde- of Staatsnatuurmonumenten of EHS-gebieden.

3.4 Gedragscode

Voor zover bekend maakt de opdrachtgever geen gebruik van de beschikbare en goedgekeurde gedragscodes, wettelijk gezien zijn dan ook de soorten van FFlijst 2 ontheffingsplichtig.

3.5 Mitigerende en compenserende maatregelen

Om te voorkomen dat het uitvoeren van de werkzaamheden of het aanpassen van de ruimtelijke situatie negatieve effecten heeft op de aanwezige beschermde soorten en daarmee strijdig is met de Flora- en faunawet, verdient het aanbeveling om

maatregelen te treffen om mogelijke schade te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken; zogenaamde mitigerende en compenserende maatregelen.

Vogels

Indien broedende vogels (FFlijst 2/3) aanwezig zijn, kunnen versturende werkzaamheden als verwijdering van de beplanting niet plaatsvinden zonder hinder te veroorzaken. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Door beplanting vóór het broedseizoen voor vogels te verwijderen wordt voorkomen dat vogels er zullen gaan broeden. Indien zo gehandeld wordt dan treden er geen effecten op ten aanzien van vogels. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaats vinden buiten het broedseizoen worden geen nadelige effecten verwacht op vogels.

Een uitzondering hierop wordt gevormd door steenuil. Verblijfsplaatsen (broedlocaties) van deze soort zijn jaarrond beschermd. Indien een broedlocatie aanwezig is kan de ontwikkeling een zodanige verstoring opleveren dat deze broedlocatie als verloren moet worden beschouwd. Dit is in strijd met de Flora- en faunawetgeving. Met ingang van 26 augustus jongstleden is het niet meer mogelijk een ontheffing aan te vragen voor ruimtelijke ingrepen waar het vogels betreft³. Daarnaast geldt voor vogels dat een ontheffing in het kader van belang “dwingende reden groot openbaar belang” eveneens niet meer mogelijk is. Het is dan ook niet mogelijk voor effecten op steenuil een ontheffing aan te vragen. De herinrichting dient zodanig uitgevoerd te worden dat effecten op steenuil niet optreden en overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.

De herinrichting van het gebied heeft daarnaast een verkleining van het foerageergebied tot gevolg. Voor het verlies van foerageergebied dienen compenserende maatregelen uitgevoerd te worden. Het bestaande en nieuwe erf dienen zo optimaal mogelijk (niet te netjes) ingericht te worden voor steenuil: overhoekjes, takstapels, kort en lang gras, rustige plaatsen, broedplaatsen, uitkijkmogelijkheden etc. Buitenverlichting dient slechts zeer beperkt toegepast te worden om donkere plaatsen als jachtgebied te behouden.

Zoogdieren

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFlijst 1.

Ten aanzien van vleermuizen (FFlijst 3) geldt dat er naar verwachting geen effecten optreden ten aanzien van mogelijk aanwezige foerageergebieden. Ten aanzien van tijdelijke overdagingsplaatsen geldt het aanbeveling verdient sloop van de bebouwing uit te voeren in de periode waarin vleermuizen daar de minste hinder van ondervinden. Sloop dient uitgevoerd te worden in de periode april-mei of augustus-september. Vleermuizen zijn dan niet in winterslaap en vormen dan ook geen zomerkolonies.

Amfibieën

Het is niet noodzakelijk mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de amfibiesoorten van FFlijst 1.

³ Ministerie van LNV/ Dienst Regelingen, *Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet*, Den Haag, 26 augustus 2009

Zorgplicht

Voor alle aanwezige flora en fauna geldt de zorgplicht ex art. 2 van de FFwet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. Op grond hiervan dient men zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te handelen op een wijze waarop nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk worden beperkt of ongedaan worden gemaakt.

4 Conclusies

In het onderzoeksgebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan op de lijsten van de Flora- en faunawet.

Soorten van FFlijst 1

(Mogelijk) voorkomende grondgebonden zoogdieren en een aantal soorten amfibieën komen voor op FFlijst 1. Voor soorten van FFlijst 1 geldt een vrijstelling: bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is het voor deze soorten niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen.

Soorten van FFlijst 2/3

Mogelijk voorkomende vogelsoorten staan vermeld op FFlijst 3 en zijn feitelijk ontheffingsplichtig. Indien de werkzaamheden echter worden uitgevoerd op de wijze zoals is beschreven in paragraaf 3.5, zullen geen nadelige effecten optreden ten aanzien van vogels en is het niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen.

Met betrekking tot broedgelegenheden van steenuil geldt dat de voorgenomen ontwikkelingen mogelijk strijdig zijn met de natuurwetgeving. Nader onderzoek dient uit te wijzen of broedlocaties in of nabij het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek kan worden bepaald of mitigatie en compensatie noodzakelijk zijn. Het is met ingang van 26 augustus niet meer mogelijk een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen aan te vragen waar het vogels betreft. Om strijdig handelen te voorkomen dient de herinrichting zodanig uitgevoerd te worden dat effecten aan steenuil niet optreden. Daarnaast dient verlies van foerageergebied gecompenseerd te worden (zie paragraaf 3.5).

Mogelijk in het onderzoeksgebied voorkomende vleermuizen staan vermeld op FFlijst 3 en zijn ontheffingsplichtig. Ten aanzien van foerageergebied geldt dat hieraan geen negatieve effecten optreden. Ten aanzien van tijdelijke overdagingsplaatsen geldt dat wanneer sloop plaatsvindt in de periode en wijze zoals omschreven in paragraaf 3.5 er geen effecten optreden. Het aanvragen van een ontheffing is dan niet aan de orde.

Concluderend kan gesteld worden dat:

- **de toekomstplannen mogelijk in strijd zijn met de natuurwetgeving wat betreft steenuil. Onderzoek naar broedlocaties in en nabij het onderzoeksgebied dient dat uit te wijzen,**
- **herinrichting voor steenuil zodanig uitgevoerd dient te worden dat niet natuurwetgevingstrijdig wordt gehandeld en dat effecten aan steenuil niet optreden,**
- **de aanbevelingen ten aanzien van overige vogels en vleermuizen in acht genomen dienen te worden,**
- **de werkzaamheden voor de overige soortgroepen geen overtreding van de natuurwetgeving tot gevolg hebben.**

Literatuurlijst

- Anonymus, *Variatie op het erf, Steenuil onder de pannen*, Vogelbescherming Nederland, Landschapsbeheer Nederland, SOVON Vogelonderzoek Nederland, STONE Steenuilenoverleg Nederland, 2006.
- Limpens, H. et al, *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: *Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten*, 22 februari 2005.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*, Den Haag 26 augustus 2009.

Geraadpleegde internetsite

- www.minInv.nl
- www.gelderland.nl
- www.natuurloket.nl
- www.ravon.nl

Bijlage 1 Toelichtende tabel soorten per kilometerhok

Rapportage voor kilometerhok X:205 / Y:438							
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1				goed	-	1991-2007
Mossen					redelijk		1997-2007
Korstmossen					niet		1992-2007
Paddestoelen					niet		1992-2007
Zoogdieren					niet		1997-2007
Broedvogels			27	5	goed	0%	1996-2007
Watervogels					slecht	0%	96/97-06/07
Reptielen					niet		1992-2007
Amfibieën					niet		1992-2007
Vissen					niet		1992-2007
Dagvlinders					niet		1998-2008
Nachtvlinders					niet		1980-2008
Libellen					niet		1993-2007
Sprinkhanen				0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden					niet		1993-2007

Bijlage 2 Wet en regelgeving

Flora- en faunawet *(Bron: Ministerie van LNV)*

De soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet (FFwet). Los van de zorgplicht (Art. 2), die inhoudt dat zorgvuldig moet worden omgesprongen met alle dieren en planten, zijn ongeveer 500 soorten specifiek door de FFwet beschermd. Dat is circa anderhalf procent van de soorten die in Nederland voorkomen. Doel van de wet is er zorg voor te dragen dat de gunstige staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt.

In de Flora- en faunawet zijn lijsten samengesteld van soorten die binnen de Nederlandse wet- en regelgeving een beschermde status genieten. Met name de artikelen 2, 8, 9, 10 en 11 van deze wet hebben directe gevolgen voor de wijze waarop en de mate waarin planologische ingrepen, maatregelen en feitelijke werkzaamheden invloed mogen hebben op de beschermde soorten.

Sinds de inwerkingtreding van de AMvB Art. 75 van de FFwet in februari 2005 is het niet meer altijd nodig een ontheffing te hebben voor het uitvoeren van werkzaamheden. Of dat nodig is hangt af van de soorten die het betreft en de mate van bescherming die zij genieten. De zorgplicht uit artikel twee blijft echter altijd van toepassing op alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Voor de soorten van FFlijst 1 is geen ontheffing nodig. Voor de soorten van FFlijst 2 geldt dat moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien er geen goedgekeurde gedragscode voorhanden is zijn ook de soorten uit FFlijst 2 ontheffingsplichtig. Voor soorten van FFlijst 3 moet altijd ontheffing worden aangevraagd. Behalve voor beschermde soorten, geldt deze indeling ook voor hun vaste rust- en verblijfplaatsen. Door een recente wijziging in de wetgeving (augustus 2009) is het voor soorten van de Habitatrichtlijn (b.v. vleermuizen en rugstreeppad) en voor vogels niet meer mogelijk een ontheffing te verkrijgen voor ruimtelijke inrichting of ontwikkelingen. Daarnaast geldt voor vogels dat een ontheffing in het kader van belang "dwingende reden groot openbaar belang" eveneens niet meer mogelijk is.

Natuurbeschermingswet 1998 *(Bron: Ministerie van LNV)*

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. Deze juridische status geeft extra bescherming aan bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden. Het belangrijkste onderdeel van de wet is dat er een aparte vergunning nodig is voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor het natuurmonument. Het maakt daarbij niet uit waar die activiteiten plaatsvinden, dat kan zowel binnen als buiten het natuurgebied zijn (de zogenaamde 'externe werking'). Op dit moment is ongeveer 300.000 ha natuurgebied aangewezen als staats- of beschermd natuurmonument.

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland aan de eisen van de Europese natuurwetgeving. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura-2000 gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten.

Een belangrijk onderdeel van de nieuwe Nb-wet is dat er geen vergunning gegeven mag worden voor handelingen of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de kwaliteit van de habitats van soorten waarvoor een gebied is aangewezen. Wanneer niet op voorhand uitgesloten kan worden dat er schadelijke effecten kunnen optreden, dan dient de initiatiefnemer een 'passende beoordeling' te

maken. Dat betekent een onderzoek naar alle aspecten van het project en welke gevolgen die kunnen hebben voor datgene wat bescherming geniet. Het bevoegd gezag (in de meeste gevallen is dat Gedeputeerde Staten) dient aan de hand van deze beoordeling zekerheid te verkrijgen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Kan die zekerheid niet verkregen worden, dan mag er geen vergunning verleend worden.

Ecologische Hoofdstructuur *(Bron: Ministerie van LNV)*

De term 'Ecologische Hoofd Structuur' (EHS) werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur (plant en dier) in feite voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat de natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- Bestaande natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en robuuste verbindingen.
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden).
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS moet in 2018 klaar zijn. Kleinere natuurgebieden, kleine bosjes, sloten, rietkragen et cetera maken geen deel uit van de EHS, maar dragen uiteraard wel bij aan de natuurkwaliteit van stad en platteland. Het Rijk gaat ervan uit dat deze in voldoende mate door andere partijen (gemeente, waterschappen, grondeigenaren e.d.) worden beschermd. Het Rijk heeft hiervoor een kwaliteitsimpuls voor het landschap opgezet.

't Bonte paard advies
t.a.v. dhr. R. Barthen
Loilseweg 3
6941 DA Didam

Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert

tel (0492) 450 161
fax (0492) 450 162

info@starobv.nl
www.starobv.nl

Betreft: oplevering resultaten steenuilonderzoek
Onderzoeksgebied Hengelderweg 10 te Didam (P10-0085)

Gemert, 16 april 2010

Geachte heer Barthen,

Hierbij ontvangt u de resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek naar steenuilen op locatie Hengelderweg 10 te Didam.

Kader

Uit een verkennend natuurwaardenonderzoek (Staro Natuur en Buitengebied, *Quickscan natuurwaarden, Onderzoeksgebied Hengelderweg 10 te Didam*, oktober 2009) is gebleken dat steenuil voorkomt in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Uit de gehele omgeving van Didam zijn territoria van steenuil bekend. Uit contact met de Nestkastenwerkgroep Zevenaar blijkt dat er direct ten westen van de champignonkwekerij een territorium van steenuil aanwezig is. Deze uil benut het onderzoeksgebied zeker als onderdeel van zijn leefgebied (foerageren, rusten), mogelijk zijn er ook broedgelegenheden voor de steenuil aanwezig.

Het is niet bekend of er een broedlocatie van steenuil in de directe omgeving van, of in het onderzoeksgebied zelf, aanwezig is. Ontwikkeling van de locatie door toepassen van nieuwbouw heeft mogelijk negatieve gevolgen voor het broedsucces en de verblijfsplaats van steenuil. Nader onderzoek in de broedperiode moet duidelijk maken of er een broedlocatie van steenuil in of direct nabij het onderzoeksgebied aanwezig is. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek kan worden bepaald of er effecten ten aanzien van broedgelegenheden optreden. Voorliggend document beschrijft de resultaten van het nadere onderzoek.

Onderzoeksmethode

Inventarisatie van steenuil is mogelijk van februari t/m augustus, half februari t/m half april is echter de periode waarin broedgelegenheden kunnen worden vastgesteld. Onderzoek heeft plaatsgevonden op 29 maart en 8 april 2010 onder gunstige weersomstandigheden. 29 maart was het droog, bewolkt, circa 8 graden Celsius en een zwakke tot matige wind. 8 april was het droog, onbewolkt, circa 12 graden Celsius en een zwakke wind.

In de avondschemer is het onderzoeksgebied en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van steenuilen. Hiertoe is op verschillende locaties op het erf en op een aantal punten in de omgeving in eerste instantie geluisterd naar de roep van steenuil. Na het luisteren zijn zowel de baltstroep als alarmgeluiden van steenuil afgespeeld met een geluidsrecorder.

Resultaten

Op 29 maart is het erf bij daglicht visueel onderzocht op de aanwezigheid van steenuil. Ook de bossages aan de westzijde zijn daarbij betrokken. Tijdens de schemering is zowel op als rond het erf gepost (luisteren en afspelen geluiden). Er zijn geen waarnemingen van steenuil gedaan in het onderzoeksgebied of in de directe omgeving daarvan.

Op 8 april is voor een tweede keer het erf en directe omgeving bij daglicht visueel onderzocht. Daarna is op verschillende locaties gepost op het erf. Ook nu zijn geen waarnemingen van steenuil gedaan in het onderzoeksgebied of de directe omgeving daarvan.

Tijdens beide avonden zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen, hazen en konijnen waargenomen in en rondom het onderzoeksgebied. In figuur 1 in de bijlage is weergegeven op welke locaties is gepost en zijn waarnemingen van fauna op kaart weergegeven.

Conclusies en aanbevelingen

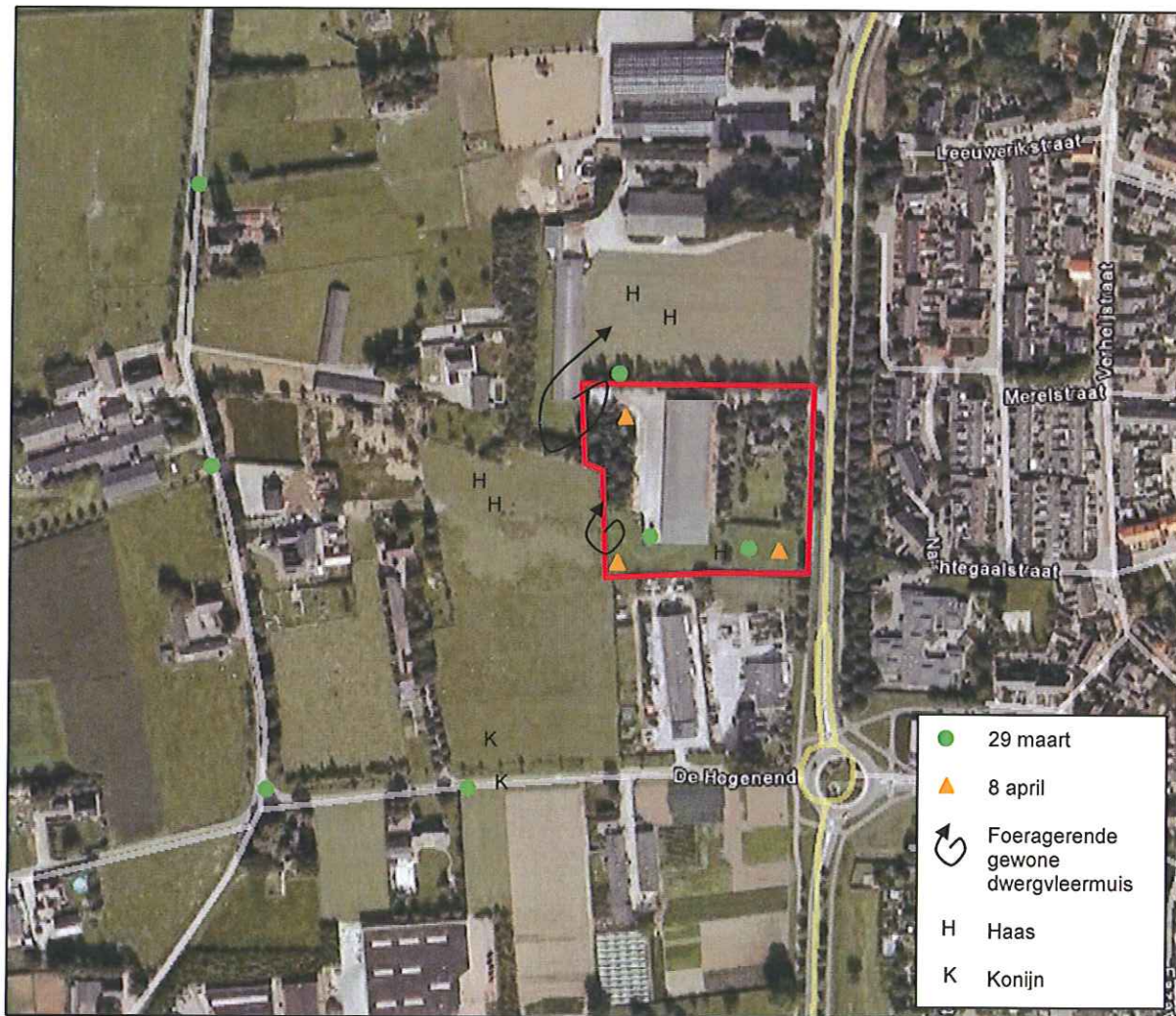
Uit het onderzoek blijkt dat er in het onderzoeksgebied en de directe omgeving daarvan geen territoria van steenuilen aanwezig zijn. Bij herinrichting treedt geen negatief effect op ten aanzien van broedgelegenheden voor steenuil.

Met betrekking tot het foerageergebied van steenuil geldt dat, ondanks het ontbreken van territoria in de directe omgeving van het plangebied, de mogelijkheid bestaat dat het onderzoeksgebied incidenteel als foerageergebied door steenuilen wordt gebruikt. Ten gunste van de kwetsbare lokale steenuilenpopulatie rond Didam verdient het dan ook aanbeveling om bij herinrichting rekening te houden met de habitateisen van de steenuil, zie bijlage.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er nog vragen resten dan kunt u contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
Staro Natuur en Buitengebied

Mw. A. Ouwehand

Figuur 1. Waarnemingen inventarisaties.

Habitat-eisen steenuil

De voorgenomen inrichting van het onderzoeksgebied heeft mogelijk negatieve gevolgen voor het foerageergebied van steenuil. Rekening houden met dit foerageergebied bij de toekomstige inrichting is dan ook wenselijk. Binnen het leefgebied van steenuil moeten voldoende beschutting, een groot voedselaanbod en verschillende rust- en uitkijpunten aanwezig zijn. Een afwisselend landschap met knotbomen, hoogstamfruitbomen, vervallen bouwsels of nestkasten om in te broeden, oude kippenhokken, takkenbossen, heggen en schuurtjes om in te schuilen, schapenweides, slootranden, hagen en houtwallen om te jagen is waar hij zich thuisvoelt.

Broedplaatsen: schuurtje, holle boom, dak, nestkast. Schuilplaatsen: holle boom, schuur, houtstapels
Voedselplekken: boomgaard met kort gras, begraaide weide met paaltjes, bermen of talud met knotbomen ruigte, moestuin, hagen, singels, takkenril, mesthoop etc.

Onderbouwing ontwikkelingen <> steenuil

Hengelderweg 10 te Didam

Kader

Met betrekking tot steenuil geldt dat uit de gehele omgeving van Didam territoria van steenuil bekend zijn. Uit contact met de Nestkastenwerkgroep Zevenaar blijkt dat er direct ten westen van de champignonkwekerij een territorium van steenuil aanwezig is. Deze uil benut het onderzoeksgebied zeker als onderdeel van zijn leefgebied (foerageren, rusten), mogelijk zijn er ook broedgelegenheden voor de steenuil aanwezig.

Het is niet bekend of er een broedlocatie van steenuil in de directe omgeving van, of in het onderzoeksgebied zelf, aanwezig is. Ontwikkeling van de locatie door toepassen van nieuwbouw heeft mogelijk negatieve gevolgen voor het broedsucces en de verblijfsplaats van steenuil. Nader onderzoek in de broedperiode moet duidelijk maken of er een broedlocatie van steenuil in of direct nabij het onderzoeksgebied aanwezig is. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek kan worden bepaald of er effecten ten aanzien van broedgelegenheden optreden.

Nader onderzoek

Inventarisatie van steenuil is mogelijk van februari t/m augustus, half februari t/m half april is echter de periode waarin broedgelegenheden kunnen worden vastgesteld. Onderzoek zal derhalve plaatsvinden in februari-maart 2010.

Gedurende tenminste een drietal bezoeken zal de aan of afwezigheid van de steenuil worden vastgesteld. In de avondschemer tot middernacht en in de ochtendschemer (anderhalf tot één uur voor zonsopkomst) wordt de baltstroep afgespeeld met een geluidsrecorder. Is er een steenuil aanwezig dan zal deze daarop antwoorden. Als uit de drie voorgestelde veldbezoeken blijkt dat meer rondes noodzakelijk zijn, zal dit nader worden kortgesloten.

Inrichting erf t.b.v. steenuil

De voorgenomen inrichting van het onderzoeksgebied heeft zeker negatieve gevolgen voor het foerageergebied van steenuil (territorium ten westen van het onderzoeksgebied). Compensatie van het verloren gaan van dit foerageergebied door de toekomstige inrichting is dan ook aan de orde.

Binnen het leefgebied van steenuil moeten voldoende beschutting, een groot voedselaanbod en verschillende rust- en uitkijpunten aanwezig zijn. Een afwisselend landschap met knotbomen, hoogstamfruitbomen, vervallen bouwsels of nestkasten om in te broeden, oude kippenhokken, takkenbossen, heggen en schuurtjes om in te schuilen, schapenweides, slootranden, hagen en houtwallen om te jagen is waar hij zich thuisvoelt.

Broedplaatsen: schuurtje, holle boom, dak, nestkast

Schuilplaatsen: holle boom, schuur, houtstapels

Voedselplekken: boomgaard met kort gras, begraasde weide met paaltjes, bermen of talud met knotbomen ruigte, moestuin, hagen, singels, takkenril, mesthoop etc.

Bij de inrichting van het onderzoeksgebied zal rekening worden gehouden met de eisen van steenuil ten aanzien van zijn leefomgeving. Het bestaande en nieuwe erf worden zo optimaal mogelijk (niet te netjes) ingericht: overhoekjes, takstapels, kort en lang gras, rustige plaatsen, broedplaatsen, uitkijkmogelijkheden etc. Buitenverlichting wordt slechts zeer beperkt toegepast om donkere plaatsen als jachtgebied te behouden.